

Füleki Réka¹

A tisztavatás hagyománya Magyarországon

The Tradition of Inauguration of Military Officers in Hungary

Absztrakt

A történelem során megannyi magyarságszimbólum alakult ki, amelyek egyértelműen ki nem nyilatkoztatott módon egyesítik a nemzetet. Számos nemzeti szimbólum és jelkép a Magyar Honvédség kötelékében szolgáló katonák életében erősebb kapcsolattal rendelkezik, mint amit ezek az átlagember számára jelenthetnek, hiszen a katonai (tiszt) eskü letételekor saját igényeiket háttérbe szorítva a haza védelmére esküdnek fel.

Tanulmányomban a tisztképzés, valamint a Magyar Honvédség talán legkiemelkedőbbnek mondható momentumának, a tisztavatásnak a jelkép- és szimbólumrendszerét vizsgálom meg. A magasztos eseményt az emlékezet, a hagyományok, a jelképek, valamint a protokolláris elemek vizsgálatán keresztül kívánom bemutatni annak érdekében, hogy megpróbáljam megfejtetni, mivel járul hozzá a katonai hivatás értéktartalmához.

Kulcsszavak: tisztavatás, Ludovika, hagyományok, kulturális emlékezet, katonai jelképek

Abstract

Throughout history, many Hungarian symbols have emerged that unite the nation in ways that are not clearly stated. Many national symbols and emblems have a stronger hold on the lives of soldiers serving in the Hungarian Defence Forces than they

¹ PhD-hallgató, Nemzeti Közszolgálati Egyetem Hadtudományi Doktori Iskola, e-mail: reka.fuleki.91@gmail.com

might have on the average person, as they swear an oath to defend their homeland by pushing their own demands into the background when taking a military (officer) oath. In my study, I examine the system of symbols of military officer training and perhaps the most prominent moment of the Hungarian Defence Forces, the inauguration. I intend to present the sublime event through an examination of memory, traditions, symbols, and protocol elements in order to try to decipher what contributes to the value of the military profession.

Keywords: inauguration, Ludovika, traditions, cultural memory, military symbols

Jelképek, emlékezés, tisztavatás

Számos jelkép és szimbólum szorosan kötődik mindennapjainkhoz; meghatározzák nem csupán személyes, de nemzeti identitásunkat, szociális és kulturális emlékezetünket. A minket körülvevő jelek, nemzeti szimbólumok állandó jelenléte szociális hatással van a kollektív nemzeti identitás és egység érzetének erősítése tekintetében. A német származású egyiptológus, Jan Assmann kulturális emlékezettel foglalkozó művében úgy fogalmazott, hogy „minden kollektív struktúra alapelve az ismétlés”.²

Assmann megállapítását alapul véve kinyilatkoztathatjuk, hogy az immáron 144. éve íródó magyarországi tisztképzés meghatározó, szokásjellegű szimbolikus jelentőségű eseménye, a katonai hivatás tényleges kezdetét jelentő tisztavatás, más néven kibocsátó ünnepség a katonai identitás egyik fundamentális eleme.

A történelem alakulása során a katona mindig egy cél, egy közös akarat, egy nemzet érdekeit szem előtt tartva harcolt, esküjében a haza védelmére kötelezte el magát. Ez a feltétel nélküli elköteleződés nem csupán érzelmi síkon nyilvánul meg: látható a szakavatatlan, civil szempár számára is, hiszen alakias megnyilvánulási formát is ölt, amelynek egyik kiemelkedő ünnepi eseménye a tisztavatás. A magyar tisztképzés látványos ünnepsége tekinthető egyfajta szertartásként, amely

„bizonyos ünnepélyes cselekményeknél megtartandó alakiságoknak összessége. A Sz. [szolgálat – F.R.] az államjog s a nemzetközi jog terén s a fejedelmi udvaroknál nagy szerepet játszik, habár jelentősége a múlt időkhöz képest csökkent. A közSz.-okban részvevő katonaságnak Sz.-i tekintetben való vezetése a térparancsnokságokat illeti meg. [...] A szertartások módjait a szolgálati szabályzat írja elő”.³

A szertartás egyfajta beavatás, egy tanulási folyamatnak a lezárása, a vizsgált témában a tisztjelölt tisztté, a Magyar Honvédség teljes értékű tagjává válását jelenti. A kibocsátóünnepség alkalmával megjelennek állami, nemzeti jelképeink, a magyarság szimbólumai, amelyek a társadalom nemzetépítési és identitásépítési mechanizmusát aktiválják, a kulturális és kollektív emlékezést mint érzelmi katalizátorként szolgáló eszközt segítségül hívva. A tisztavatáson megjelenő jelképek a kultúra építőköveit alkotó azon értékek összessége, amelyek a társadalmi normák és szabályzók által

² ASSMANN 2018: 17.

³ Szertartás szócikk: https://mek.oszk.hu/06700/06758/pdf/revai17_2.pdf

elfogadott alapelvek. „Érvényesülésüket szolgálják a normák, tudatosítását (többek között) az ünnepek, példaképek állítása, megőrzését a szokásjellegű szimbolikus cselekvések és szimbólumrendszerek világa, átörökítését a fennálló intézményeken belüli és az azon kívüli szférák »értékkövető« csatornáin.”⁴ Szertartásos jellegét tekintve a tisztavatás kettős rendeltetésű esemény. Mindenekelőtt a tisztjelöltek életszakaszának lezárásaként, a Magyar Honvédség hivatásos állományának testületébe való belépést, integrálódást jelenti, másrészt a magyar társadalom értékrendszerére, kulturális emlékezetére alapozva a nemzeti identitástudat erősítésére szolgál, egységesítő szereppel felruházott esemény.

Tisztavatás a Ludovika Akadémián, illetve a ceremónia rendjében tapasztalható módosulások az évek alatt

A 18. század végi nemesi reformelképzelések egyik jelentős célkitűzésévé vált a magyar tisztképzés életre hívása, amelynek eredményeképpen megszületett a gondolat az önálló magyar tisztképzés megalapításáról. Ezáltal nem csupán a nemzeti önállóság megvalósulása válhatott lehetővé, de azzal az elképzeléssel is felruházták, hogy a nemesi ifjak számára a katonai pályán való előre jutáshoz, hadi szolgálatra kiképzésre is biztosítottá váltak a szükséges feltételek.⁵

Az önálló katonai iskola létrehozása első ízben az 1790/91. évi országgyűlésen került napirendre, majd a francia háború miatti veszteségek okán az 1807. évi országgyűlésen ismét tárgyalták a katonai akadémia felállításának szükségességét.⁶ A következő évben továbbra is aktuális maradt a nemzeti katonai oktatás kérdésköre, amelyről az 1808. évi 7. törvénycikkben rendelkeztek a Ludovika Akadémia megalapításáról. Lehetővé vált nemcsak a jelenre, de a jövőre irányozva is egy olyan katonai intézmény létrehozása, amely nemcsak erővel, de a tudománnyal is a hazát szolgálja, s „Ő szent felsége iránti hódolatuk és honszerelmők érzelmeitől indítatva, önkéntes ajánlataikból jelentékeny alapot gyűjtöttek össze, melyből az országban nemzeti katonai akadémiát állítani és a hadi tudományokat fejleszteni lehessen”.⁷

A Ludovika Akadémia a 19. század végén meg is kezdte működését; a 14-16 éves ifjak négy éven át tartó, széles spektrumon megvalósuló oktatása és nevelése kibocsátóünnepséggel zárult. Az első tisztavatásra 1887. augusztus 20-án került sor, amely az azt megelőző este a tiszti kar részvételével, búcsúestélylyel vette kezdetét. Az első tisztavatás lefolyásának rendje az alábbiak szerint zajlott:⁸

- avatási jegyzőkönyv felolvasása;
- 08:00 – istentisztelet;
- sorakozó az Akadémia előtt;
- honvédeskü felolvasása;
- díszmenet;

⁴ KANYÓ 2021: 117.

⁵ 1792. évi IX. törvénycikk.

⁶ CSIKÁNY 2008.

⁷ 1808. évi VII. törvénycikk.

⁸ RADA 1998: I. kötet, 70.

- új rendfokozatnak megfelelő egyenruhák felöltése;
- díszbéd.

Amint az a rövid ütemtervből is látszik, e korszakban a kibocsátóünnepség maga is katonás, a lényegi elemekre szorítkozik, velős tartalma révén magyarázatot nem igényel. Egy gondolat erejéig viszont mindenképp érdemesnek tartom megemlíteni a tisztavatás előestéjén tartott díszvacsorát, amelyen a tiszti kar állománya is részt vett. A fegyveres testületbe való integrálás szempontjából ezt a programpontot tekinthetjük egy igen fontos mozzanatnak, hiszen függetlenül attól, hogy a növendékek még a tisztavatás ceremóniája előtt álltak, talán első ízben érezhették magukat a hadsereg teljes jogú tagjának.

A következő években újabb elemekkel, valamint kisebb módosulásokkal ment végbe a kibocsátóünnepség. Az eseményt az uralkodó, I. Ferenc József király születésnapjához igazították, így módon jelezvén a tiszteletet és hűséget az uralkodó személye iránt, aminek okán a fiatal tisztek felavatására augusztus 18-án került sor. 1888-tól a III. és IV. évfolyamos növendékeket kivezényelték a Vérmezőre, ahol részt vettek a tábori istentiszteleten, valamint a díszmeneten is.⁹

A tisztavatás körülményeiben bekövetkezett jelentősebb változást a Monarchiától való függetlenedés hozta, ekkor érthető módon szakítottak az augusztus 18-i nappal. A ceremónia 1920-tól az augusztus 20-ai Szent István napi ünnepi eseménysorozattal fonódott össze, ezzel is adózva államalapító Szent István emlékének. A tisztavatás időpontját a kialakult hagyománynak megfelelően igyekeztek betartani és tiszteletben tartani, bár a két világháború közti időszak eseményei vagy előre nem látott alakulásai okán előfordult, hogy más időpontban kellett hogy megtartsák.

A 19. századi lefolyásrendhez képest, a *Pesti Hírlap* 1927. augusztus 23-ai lapszámában közölt hír és tudósítás tartalmát alapul véve megállapíthatjuk, hogy a kibocsátóünnepség kezdeti katonás, puritán forgatókönyve jelentősen hosszabb lett, számos protokolláris elemmel bővült. A fellelhető források alapján a hagyományos Szent István napi tisztavatás – a Ludovika Akadémia parkjában, 07:00 kezdettel – forgatókönyve a következők szerint tevődött össze:

Ludovika tisztavatás:

- kinevezések kihirdetése a Ludovika díszteremben;
- hálaadó istentisztelet – a tábori lelkész áldást mond az avatandó tisztekre;
- alapítványi jutalom átadása a rangidős hadnagyok számára;
- felsorakoznak az akadémikusi alakulatok, az avatandó hadnagyok, a tiszti- és tanári kar;
- kürtszó és Himnusz;
- Horthy Miklós kormányzó és kísérete érkezése;
- a kormányzó díszelgéssel való fogadása, díszszemle;
- a kormányzó fogadása;
- „*Pihenj!*”;
- az akadémia katolikus lelkésze beszél;
- az akadémia protestáns lelkésze szól;

⁹ RADA 1998: I. kötet, 71.

- az akadémia parancsnoka mond beszédet;
- „Vigyázz!”;
- új hadnagyok eskütétele;
- a rangidős búcsúbeszéde;
- frissen avatott hadnagyok kardot rántanak: „*A hazáért mindhalálig!*” (Egy időben: „*Istennel a nemzetért, a hazáért, a Nagy-Magyarországért!*”);
- a kormányzó beszéde;
- tisztelgés és kézfogás (a kormányzó és az újonnan avatott hadnagyok szónoka);
- akadémikus századok díszmenete.¹⁰

Az avatások ceremóniarendje évről évre hasonlóan alakult, csupán két nagyobb változás figyelhető meg. 1924-től a tábori mise elmaradt,¹¹ majd pedig 1930-tól, az akadémia alapkövetésének 100. évfordulóját követően a hagyományos tisztavatási forgatókönyv kiegészült az akadémia elvégzését igazoló oklevelek kiosztásával, amely eseményre az istentisztelet előtt került sor.

A kibocsátóünnepség lefolyásának rendjében 1949-ig nagyobb változtatások nem történtek, mindaddig a Magyar Királyi Honvéd Ludovika Akadémia kertjében, a mai Orczy-kertben rendezték meg. Ezt követően a helyszín több ízben is módosult: a Parlament előtt, a Kossuth téren, később a Hősök terén, majd ismét a Kossuth téren esküdtek fel a haza védelmére. Nem csupán a helyszín, de a tisztavatás menete is változott: a Rákosi- és Kádár-korszakban a Himnusz mellett az Internacionáléval egészült ki a program, 1986-tól a történelmi zászlók is helyet kaptak az eseményen, valamint a politikai változásoknak megfelelően az eskü szövege is változott.

A tisztavatás eseménye a 19. századtól napjainkig számos alkalommal módosult az adott politikai változásokra reagálva, ám a fő eszmei eleme, a haza védelmére való felelősség mindig meghatározó és központi eleme maradt. Az eltérő korszakokban tapasztalható politikai irányultság formálta a kibocsátóünnepség során megjelenő szimbólumokat, amelyek a magyarságtudatot, a haza iránti elhivatottságot igyekeztek erősíteni, a kollektív kulturális emlékezetet mint közvetítőeszközt felhasználva.

Állami, nemzeti és katonai jelképek szerepe

A szimbólumok, jelképek kialakulása az emberi létforma megjelenésétől eredeztethető. A jelek és jelképek használata alapvető funkciója szerint személyek, családok, népek, országok egymástól való elkülönítésére és megkülönböztetésére szolgált. A szimbólumok értelmezése kapcsán a kutatók körében azt lehet mondani általános megállapítás, hogy a fizikai megjelenésen túl rejtett, egzakt jelentéstartalommal is rendelkeznek, amelynek értelmezése konkrét módon nem egyértelműsíthető. Továbbá mindenképp egy embercsoporttal azonosítható, valamint üzenete nem kizárólag az értelemhez, hanem az emberhez szól, ezáltal megértése perzeptuális és élményszerű.¹²

¹⁰ Pesti Hirlap. 1927. augusztus 23. Lásd: https://adtplus.arcanum.hu/hu/view/PestiHirlap_1927_08/?pg=525&layout=s

¹¹ BACHÓ-SZINAY 1930: 836.

¹² BRUGGER 2005: 394–395.

Egy nemzet legfontosabb nemzeti jelképének zászlaját tekinthetjük, amely megannyi üzenetet hordoz magában. Színei minden esetben különféle érzelmekhez, pozitív erkölcsi értékekhez köthetők. Egyes nemzetek zászlajában helyet kapott egy növény vagy állat, amely az adott csoportra reflektál. A magyar zászló egyike Magyarország nemzeti jelképeinek, s egyben a Magyar Köztársaság hivatalos állami jelképe is. A trikolór a magyar katonai értéktradíció egyik kiemelkedő eleme, amely hosszú fejlődés során alakult ki, s nyerte el mai napig ismert és használatban levő formáját, kinézetét. Történelmi ismereteink fényében kimondhatjuk, hogy Európában talán egyedülálló a fejlődéstörténete, amelyre tanúbizonyságul szolgál a 23 zászlóból álló történelmi zászlósor, amely a magyar katonai múlt legjellemzőbb zászlótípusait, valamint a magyar hadtörténelem legismertebb korszakait fémjelző zászlókból tevődik össze.

A történelmi zászlósor használatát a 2004. évi CV. törvény – amely a honvédelemről és a Magyar Honvédségről rendelkezik – szabályozza, s kimondja, hogy a kijelölt események alkalmával „katonai tiszteletadással vonulatható fel”.¹³ E jeles alkalmak egyike az augusztus 20-án, az államalapítás és Szent István király napján a Kossuth téren megrendezett tisztavatás. A 32. Nemzeti Honvéd Díszegység a ceremónia rendje, forgatókönyve szerint katonai tiszteletadással felvonja Magyarország lobogóját, a Parlament előtt felsorakoztatja történelmi zászlóinkat.

Az avatandó tisztjelöltek a magyarság egyik nemzeti jelképe, s egyben a Magyar Köztársaság nemzeti jelképe, a három egyenlő szélességű, piros, fehér, zöld, vízszintes sávból álló zászló előtt teszik le honvéd esküjüket. Az eskü szövege¹⁴ reflektál a 19. század romantikus értelmezésére, amely szerint a vörös sáv az erőt, a fehér a hűséget, a zöld szín a reményt hivatott megjeleníteni. A nemzet lobogója, valamint a történelmi zászlósor előtt tett honvéd eskü az alkotmányban megfogalmazott, az ország megővésére irányuló köteleességek megpecsételése, a hivatástudat, a polgári társadalom védelme iránti elköteleződés, a nemzeti egység egyik legkiemelkedőbb jelképe.

A térhasználat szimbolikus szerepének vizsgálata szempontjából mindenképp meg kell említenünk a Kossuth Lajos teret, amely a modern kori tisztavatás helyszínéül szolgál. A „nemzet főtere” jelzővel illelhető tér az Országház épületével egyetemben a magyar államiság egyik szimbolikus helye, kiemelt nemzeti emlékhely. A téren számos emlékmű kapott helyet, s ezáltal a park történelmi korok mementőjeként is szolgál. A katonai hivatástudat és a magyarság értékének szimbolikus szférája. Bodó Julianna és Biró A. Zoltán szimbolikus térhasználatra fókuszáló kutatására támaszkodva a Kossuth tér – mint a tisztavatás helyéül szolgáló épített tér és emlékhely – jelentősége a jelen levő közvetett és közvetlen résztvevők számára egyaránt meghatározó. Az avatásra váró honvéd tisztjelöltek számára a nemzeti, valamint a katonai identitás megidézéséül, a hivatás iránti személyes elköteleződés momentumául szolgál. A meghívott vendégek, a hozzátartozók, az érdeklődő tekintetek számára nemzetépítési aspektusból elengedhetetlen lokáció; a kulturális és kollektív emlékezés, a hagyományok

¹³ 2004. évi CV. törvény.

¹⁴ Honvéd eskü: „Én ... esküszöm, hogy Magyarországot híven szolgálom, hűséges honvédek leszek. Magyarország függetlenségét, az állampolgárok jogait és szabadságát bátran, az Alaptörvény és a törvények betartásával és betartatásával, a rám bízott honvédek és fegyverek erejével, életem árán is megvédem. Előljáróim parancsainak engedelmeskedem, alárendeltjeimet jogaik tiszteletben tartásával vezetem, róluk emberséggel és felelősséggel gondoskodom.”

(Az esküt tevő meggyőződése szerint:)

„Isten engem úgy segítjen!” 2021. évi CXL. törvény, IX. fejezet, 39. és 70. § (6).

továbbadásának biztosít teret. A Kossuth tér és a tisztavatás ceremoniális jellege egyaránt működik kifelé és befelé, egyfajta identitásépítési mechanizmus figyelhető meg, amely adott térben és időben, az esemény ünnepi, ceremoniális mivolta révén a magyarságtudatot, az összetartozást erősíti.¹⁵

A 21. századi tisztavatás protokolláris elemei a katonai ceremónia során

A szimbólumok sokaságával rendelkező magasztos pillanat szabályszerű rendezettségének a kötelező protokolláris szabályok adnak keretet. A protokoll az utóbbi évtizedekben átalakult, kibővült, s nem csupán a diplomácia, valamint a magas szintű hivatalos kapcsolatok területére korlátozódik. A hivatalos érintkezés szabályain túllépve a szervezetek mindennapi életét is meghatározza. „Arculatot ad a szervezetnek, amely nyomatékosan, határozottan és feltűnően érvényesül az alkalmazottak öntudatában, fellépésében és a szervezet minden külső megjelenésében.”¹⁶

A Magyar Honvédség, mint minden katonai szervezet, szabályozók mentén működik, amelyek első hallásra riasztónak tűnhetnek, mivel az az érzése lehet az embernek, hogy minden lépését, tettét szabályozzák. A szervezet protokoll iránymutatását, szabályzóit tekintve kettős pillérre támaszkodik: a Magyar Honvédség Öltözködési Szabályzata,¹⁷ valamint a HM Alaki Szabályzata.¹⁸ Ellenben mérhetetlen könnyebbség, hiszen az öltözködési szabályzat pontos ismeretében egy hivatalos eseményen való megjelenés alkalmával nincs lehetőség hibázásra az egyenruha kiválasztása során.

A katonai rendezvényeken alkalmazott protokoll lényegét tekintve nem tér el a diplomáciai vagy állami protokoll szabályaitól. Az esemény katonai mivoltát az öltözet, valamint az alaki szabályozók emelik ki az általános protokoll köréből. A nyilvánosság számára esetlegesen kettős érzetet kelthet; túlszabályozottnak hathat az alaki és öltözködési szabályozók okán, mindemellett pontosan az e szabályozók révén létrejött egységesség, szabályosság ragadja meg a nézelődők figyelmét. Az általános alakiség a katona és a kötelek egységes megjelenését, létezését, a katonai fegyelmet és felkészültséget kifejező megjelenést biztosítja. Meghatározza a katona mozgásformáját, általános testtartásánál sokkal feszesebb megjelenést, valamint fegyelmezettebb magatartást ír elő, amely a kötelek egyként, egységként való fellépésében nyilvánul meg. Az alakiség tehát a katonai fegyelem fokmérője, amely minden körülmények között a Magyar Honvédség szilárd jellemét kell tükrözze.¹⁹

A tisztavatás a katonai hivatás és életpálya egyik kiemelkedő, ha nem a legfontosabb eseménye, amely szertartásos jellegéből eredően évről évre azonos forgatókönyv alapján valósul meg (az esetleges változások, eltérések a fő elemeket nem érinthetik).

¹⁵ BODÓ–BIRÓ 2017.

¹⁶ SILLE 2013: 37.

¹⁷ 21/2009. (XII. 29.) HM rendelet.

¹⁸ 47/2014. (VII. 18.) HM utasítás.

¹⁹ Ált/52 1-1. 1.1.1. pont.

Mint minden katonai rendezvény, a tisztavatás is az alábbi általános rendnek²⁰ megfelelően zajlik:

- a kötelék megalakítása;
- térelfoglalás (egyegységek elfoglalják kijelölt helyüket);
- vendégek érkezése;
- a csapatzászló fogadása (amennyiben rendelkezik csapatzászlóval);
- előljáró fogadása;
- állomány köszöntése;
- történelmi zászlók bevonulása (kirendelés esetén, az esemény rangsorolásának megfelelő számban);
- Himnusz;
- csapatzászló kiléptetése (amennyiben rendelkezik csapatzászlóval, a rendezvény jellegének megfelelően);
- ünnepi beszédek, határozatok ismertetése, elismerések átadása (a rendezvény jellegének megfelelően);
- Szózat;
- díszmenet, térelfoglalás;
- történelmi zászlók kivonulása (kirendelés esetén);
- csapatzászló őrzési helyre kísérése (amennyiben rendelkezik csapatzászlóval);
- elköszönés;
- vendégek elvonulása
- térkiürítés, kötelék bontása.²¹

Az esemény a katona mozgásán túl, a *Magyar Honvédség Öltözködési Szabályzata* értelmében a katonai személy számára meghatározza a rendezvényhez, alkalomhoz illő viseletet. Úgy tartja a mondás, hogy nem a ruha teszi az embert, viszont egy katona, valamint a szervezetet jól ismerő számára minden olyan információt elárul, amelyet az eredményes kapcsolatfelvételhez, társalgáshoz ismernie kell. Maga az egyenruha lehet társasági, köznapi, illetve hadi-gyakorló. A megnevezett öltözetek bármelyikén megjelenő ruházati elemek mindent elmondanak a viselőjéről: rendfokozat, fegyvernem, név. Az egyéb informatív elemek viselését az esemény jellege határozza meg.

A tisztavatás alkalmával az állami és katonai vezetők, a tisztjelöltek és hozzátartozóik mellett a 32. Nemzeti Honvéd Díszegységet alkotó alegységek, a Honvéd Koronaőrőség, a Honvéd Palotaőrőség, valamint a Honvéd Díszzászlóalj katonái is megjelennek. A Tihany típusú egyenruhát viselő díszegységen piros, fehér és zöld színű zsinórozásból összeálló nemzeti trikolor rajzolódik ki a kötelék kialakítását követően. A díszelő feladat ellátására kirendelt egységtől az Alaki szabályzat megköveteli a fegyvermezett, katonás és polgárokat lelkesítő viselkedést. A díszelő feladat elvégzésekor az alakzatot a szabályzatban előírtak, valamint a helyszín adottságai és az esemény jellegéhez mérten kell elvégezni.²² A tisztavatás alkalmával a Díszegység feladatai közé tartozik Magyarország nemzeti lobogójának ünnepélyes felvonása, a történelmi zászlók felvonultatása, valamint általános díszelő feladatokkal is megbízzák őket.

²⁰ Ált/52 7-1. 7-es fejezetében leírtak alapján.

²¹ Hossó 2015: 130.

²² Magyar Honvédség Alaki szabályzata Ált/52 9-1.9-es fejezetében leírtak alapján.

A tisztavatás protokoll szempontjából történő megvalósítását tekintve első látásra bonyolult kihívásnak tűnhet. A megfelelő szabályzók (Alaki Szabályzat, Magyar Honvédség Öltözködési Szabályzata), valamint az állami protokoll szabályzóinak ismeretében megállapíthatjuk, hogy a katonai jellegétől eltekintve, vagy inkább annak köszönhetően, ceremoniális és periodikus jellege végett könnyen átlátható esemény. A szabályzók betartásával az ünnepély minden résztvevő számára látványos és emlékezetes momentuma marad az államalapítás alkalmából megrendezésre kerülő programok forgatógépében.

Összegzés

Augusztus 20. méltán emlékezetes pillanat egy tisztjelölt, egy katona életében. Ezen a napon nyeri el értelmét négyéves elméleti és gyakorlati képzésének minden egyes momentuma. A Kossuth téren, Magyarország vezetői, a katonai vezetők, s nem utolsósorban az ország lakossága előtt, díszegyenruhában, Kossuth-karddal derekukon tett tiszti eskü valami újnak a kezdetét hozza magával.

A kibocsátóünnepségen megjelenő nemzeti jelképek a magyarság szimbólumai, amelyek az ünnepi esemény megannyi résztvevőjére hatással vannak. A nemzeti lobogó, a történelmi zászlósr, a díszegyenruha, a Kossuth tér egyértelműen hatással vannak a nemzet közös kulturális emlékezetére. Általuk megelevenedik a múlt, amely az esemény magasztos jellegétől, az ünnepély fontosságával átítatott légkörtől eltekintve is erős érzelmi kötődést ébreszt a jelen levőkben. A jelképi kultúra értékre-remtő szerepe a kulturális alapelveket – normák, ünnepek, szokásjellegű szimbolikus cselekvések – összesíti. A tisztavatás szempontjából vizsgálva a magyar tisztképzés több mint 200 éves hagyományát, a nemzeti és katonai emlékezet, a katonai hivatás értéktartalmát, szerepét erősíti.

Irodalomjegyzék

- Ált/52 – A Magyar Honvédség Alaki Szabályzata
 ASSMANN, Jan (2018): *A kulturális emlékezet – Írás, emlékezés és politikai identitás a korai magaskultúrában*. Budapest: Atlantisz.
- BACHÓ László – SZINAY Béla (vitéz nemes) (1930): *A Magyar Kir. Honvéd Ludovika Akadémia Története*. Budapest: „Stádium” S. R.
- BODÓ Julianna – BIRÓ A. Zoltán (2017): Szimbolikus térhasználat változó szerepben. *Replika*, 105(5), 147–161. Online: http://real.mtak.hu/91210/1/replika_105-09_bodo_-_biro_a.pdf
- BRUGGER, Walter (2005): *Filozófiai lexikon*. Budapest: Szent István Társulat.
- CSIKÁNY Tamás (2008): A magyar katonai felsőoktatás 200 éve – dióhéjban. *Nemzet és Biztonság*, 1(10), 76–85. Online: www.nemzetesbiztonsag.hu/cikkek/csikany_tamas-a_magyar_katonai_fels_oktatas_200_eve___diohejban.pdf
- Hossó Nikolett (2015): *Protokoll a diplomáciai és nemzetközi kapcsolatok hátterében*. Budapest: L'Harmattan.

- KANYÓ Mária (2021): A társadalom „szövetét” alkotó jelképi kultúra mint a közösséget integráló kötőanyag. *Hadtudományi Szemle*, 14(1), 113–127. Online: <https://doi.org/10.32563/hsz.2021.1.8>
- RADA Tibor (1998): *A Magyar Királyi Honvéd Ludovika Akadémia és a testvérintézetek összefoglaló története* I. kötet. Budapest: Gálos-Nyomdász Kft.
- SILLE István (2013): *Illem, etikett, protokoll*. Budapest: Akadémiai.
- SIPOSNÉ KECSKEMÉTHY Klára – B. KALAVSZKY György (2011): *A Ludovika*. Budapest: HM Zrínyi Média Közhasznú Nonprofit Kft. Online: <https://honvedelem.hu/files/files/27687/ludovika.pdf>

Jogi források

1792. évi IX. törvénycikk hogy a magyar határőrvidéki ezredekhez fő- és törzstisztekül született magyarok választassanak s szredtulajdonosokul kineveztesenek, valamint a katonai fiatalságnak a katonai akadémiákban való neveléséről. Online: <https://net.jogtar.hu/ezer-ev-torveny?docid=79200009.TV&searchUrl=/ezer-ev-torvenyi%3Fpagenum%3D26>
1808. évi VII. törvénycikk a katonai Ludovika-akadémiáról. Online: <https://net.jogtar.hu/ezer-ev-torveny?docid=80800007.TV&searchUrl=/ezer-ev-torvenyi%3Fpagenum%3D26>
2004. évi CV törvény a honvédelemről és a Magyar Honvédségről. Online: <https://mkogy.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a0400105.TV>
2021. évi CXL törvény a honvédelemről és a Magyar Honvédségről. IX. Fejezet. 39. 70. § (6). Online: <https://njt.hu/jogszabaly/2021-140-00-00>
- 21/2009. (XII. 29.) HM rendelet a Magyar Honvédség Öltözködési Szabályzatának kiadásáról szóló 9/2005. (III. 30.) HM rendelet módosításáról. Online: www.kozlonyok.hu/nkonline/MKPDF/hiteles/mk09194.pdf
- 47/2014. (VII. 18.) HM utasítás a Magyar Honvédség Alaki Szabályzatának kiadásáról szóló 17/2014. (III. 7.) HM utasítás módosításáról. Online: www.kozlonyok.hu/kozlonyok/Kozlonyok/12/PDF/2014/36.pdf